

Innspill fra **FORANDRINGSFABRIKKEN**

Kunnskapssenter

Kjære Kvalitetsutviklingsutvalget:

Takk for muligheten til å gi innspill til dette viktige arbeidet!

Vi er glade for å se at utvalget, i delinnstillingen og på innspillskonferansen 6.juni 2023 er opptatt av elevers medvirkning, både som individ og gruppe, i kvalitetsutviklingen i skolen.

Vi ser at utvalget har skrevet på s. 74 i delinnstillingen:

"Grunnet lite kunnskap og eksisterende forskning om elevmedvirkning og elevenes rolle i kvalitetsutviklingen i dag, er det vanskelig å definere elevrollen mer konkret. Utvalget er derfor opptatt av å utforske elevrollen videre i arbeidet med hovedinnstillingen, i et medvirkningsperspektiv, men også i et bredere tillits- og samarbeidsperspektiv."

Forandringsfabrikkens innspill bygger på råd og erfaringer direkte fra elever om hvordan de vil være med å bestemme i skolen, og barns rettigheter etter FNs barnekonvensjon. Vi håper dette innspillet og elevenes stemme tas på alvor i den videre defineringen av elevrollen i kvalitetsvurdering- og utviklingssystemet.

Før utvalget skal levere sin hovedinnstilling er det 5 suuuuperviktige innspill basert på kunnskap fra barn vi ber utvalget huske:

Innspillet har to deler:

Del 1: Innspill til kvalitetsutvikling på nasjonalt nivå

- a) Et stort antall elever må være med på utviklingen av nye systemer for kvalitetsutvikling
- b) Må måle på viktige spørsmål sett fra elever
- c) Må brukes forståelige ord i undersøkelser

Del 2: Innspill til kvalitetsutvikling på skolenivå

- a) Elevers rolle og muligheter for medvirkning i kvalitetsutvikling må bli konkret
- b) Alle elever må spørres om råd til hvordan øke læring og trivsel
- c) Elever trenger nok og forståelig informasjon
- d) Trygghet i klassen gjør at flere elever svarer ærlig
- e) Lærere og studenter må få praktiske verktøy og støttes til å bli trygge

Innspill til kvalitetsutvikling på nasjonalt nivå

a) Et stort antall elever må være med på utviklingen av nye systemer for kvalitetsutvikling

Vi er glade for at dere ville ha med innspill fra elever på innspillskonferansen. Vi setter også pris på at *“utvalget er opptatt av å utforske elevrollen videre i arbeidet med hovedinnstillingen, i et medvirkningsperspektiv, men også i et bredere tillits- og samarbeidsperspektiv”*. Derfor oppfordrer vi utvalget til å inkludere så mange elever som mulig i det videre arbeidet mot hovedinnstillingen.

Barnekonvensjonen forplikter staten til å involvere barn og unge i prosesser som angår dem. FNs barnekomité skriver i Generell kommentar nr. 14, avsnitt 91: *“Når hensynet til et stort antall barn står på spill, må statsinstitusjonene finne måter å høre synspunktene til et stort utvalg av barn på, og ta tilbørlig hensyn til deres meninger ved planlegging av tiltak eller gjør lovgivende beslutninger som direkte eller indirekte angår gruppen, for å sikre at alle grupper av barn er dekket.”*

Utviklingen av nye systemer for å vurdere kvaliteten i skolen er helt klart en beslutning der hensynet til et stort antall barn står på spill. Derfor er det av avgjørende betydning at utvalget forsøker å involvere så mange elever som mulig i arbeidet. Særlig viktig er det at synspunktene til et stort utvalg barn høres. Dette innebærer ulike grupper barn.

Det finnes flere muligheter for å involvere barn og unge i et arbeid som berører et stort antall barn og unge. En viktig forutsetning for medvirkningsarbeid er å se på barn og unge som en ressurs i arbeidet. Et eksempel på involvering av barn og unge i utvalgsarbeid er motorferdselslovutvalgets samarbeid med ungdomshuset TVIBIT i Tromsø. En ung jusstudent som prosjektleder ledet et arbeid der det ble snakket med rundt 200 unge i ulike aldre fra ulike geografiske områder. Prosjektet bestod av ulike workshops, digitale spørreskjema og intervjuer. Det ble utarbeidet en rapport på bestilling fra utvalget.

- **Vi håper at utvalget involverer så mange barn og unge som mulig gjennom å hente inn kunnskap og råd, for å sikre et stort antall barn og unges rett til medvirkning i kvalitetsutviklingsutvalgets arbeid.**

b) Må måle på viktige spørsmål sett fra elever

Mange elever i Norge burde være med å gi innspill til hva som er det viktigste at måles i skolen, for at de voksne kan få tall og råd og kunne utvikle de viktigste områdene for god kvalitet i skolen, sett fra elevene.

Forandringsfabrikken har hittil fått innspill fra 33 ungdommer som på en workshop jobbet frem noen punkter om hva slags informasjonsbehov lærere, skoleledere og skoleeiere har, for å utvikle og vurdere kvaliteten i skolen.

Ungdommer har foreslått at det i undersøkelser (f.eks. Elevundersøkelsen) bør spørre:

- Om elevene føler seg trygge på skolen
- Om elevene opplever lærerne som snille og omsorgsfulle
- Om elevene opplever at de voksne på skolen tar elevene på alvor og tar tak i problemet når det er noe
- Om elevene opplever at de voksne på skolen samarbeider og spør om elevenes meninger om ting
- Om elevene opplever at det er gode nok aktivitetstilbud etter skolen og i friminuttene
- Om elevene opplever at lærerne er gode på det de skal lære bort
- Om elevene opplever å få felles informasjon i klassen om hvilke muligheter de har for å få ekstrahjelp og annen hjelp

Elevene bør også få mulighet til å begrunne hvorfor de har svart som de har gjort, f.eks på spørsmålet om de føler seg trygg på skolen. Dette kan bl.a. gjøres ved å gi dem valgmuligheter å krysse av på, med et åpent felt hvor de kan skrive hvis de føler på en annen grunn enn det som er foreslått, og hvor de har mulighet til å kommentere hvis de vil forklare litt mer.

- **Vi håper utvalget presiserer anbefaler at kvalitetsutviklingssystemet, og verktøyene som brukes, må måle på viktige spørsmål sett fra elever, og at elever må få mulighet til å begrunne hvorfor de svarer som de gjør**

c) Må brukes forståelige ord i undersøkelser

Sånn Elevundersøkelsen står i dag, peker mange elever på at ordene kan være vanskelige å forstå, og at mange kan trenge hjelp fra lærerne sine for å forstå spørsmålet. Hvis spørsmålene lages i tett samarbeid med elever i ulike aldre, kan spørsmålene bli mer forståelige for flere elever. Det kan bli lettere å svare ærlig når man vet mer sikkert hva man egentlig svarer på.

- **Vi håper utvalget anbefaler at, ved revidering av Elevundersøkelsen, skal unge elever være med å lage spørsmålene for å sikre at de er forståelige**

Innspill til kvalitetsutvikling på skolenivå

Et viktig spørsmål for det videre kvalitetsutviklingssystemet, er hva man tenker at svarene som hentes inn skal brukes til, og hvordan systemet må se ut for å få til god kvalitetsutvikling. Hvis målet med god kvalitetsutvikling er å lage positiv endring direkte ute i klasserommene i landet, må systemet legge opp til at informasjonen som hentes inn og måten det drives kvalitetsutvikling på, lages i samarbeid med elevene det skal hjelpe for.

a) Elevers rolle og muligheter for medvirkning i kvalitetsutvikling må bli konkret

Det er bra at elevmedvirkning løftes opp av utvalget. Vi ser i delinnstillingen at utvalget tenker å videre definere elevenes rolle i kvalitetsutviklingen i skolen. Dette er bra. Vi håper elevrollen blir konkret beskrevet, utover at de har rett til å medvirke i skolens kvalitetsutvikling.

Det må beskrives konkret hvordan alle elevene i en klasse, ikke bare representanter, kan være med på å gi råd og utvikle skolehverdagen. I ny opplæringslov har elever rett til å medvirke i alle forhold som gjelder dem selv.

§ 10-2 Elevane sin rett til medverknad

Elevane har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølve etter denne lova, og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Elevane skal bli høyrde, og det skal leggjast vekt på meiningane deira etter alder og modning.

Videre lovfester den nye opplæringsloven konkret at elevene skal være med å *“planleggje, gjennomføre og vurdere verksemda til skolen, mellom anna arbeidet med (...) kvalitetsutvikling i opplæringa (...)”* jf. § 10-4 om Skoledemokratiet

Den nye loven forplikter dermed helt klart skoler, skoleledere og skoleeiere til å inkludere elevene i kvalitetsutvikling i skolen. Dette betyr at elevene skal få forståelig og nyttig informasjon for så å kunne uttale seg fritt om hvordan de ønsker at kvalitet skal bli vurdert og hvordan elevene tenker at kvalitet skal videreutvikles. Elevenes mening skal bli tillagt vekt.

- **Vi håper utvalget tydeliggjør elevenes rett til og rolle i å medvirke til kvalitetsutvikling i skolen i sin innstilling**

b) Alle elever må spørres om råd til hvordan øke læring og trivsel

Elever ber utvalget huske at nasjonale prøver og svar på Elevundersøkelsen ikke gir hele bildet. Norge får ikke vite om gode resultater handler om pugging før prøvedagen eller om at lærerne på skolen er gode på å inkludere elevene gjennom året i med å gjøre undervisningen variert, motiverende, forståelig osv. På Elevundersøkelsen har ikke elever mulighet til å begrunne hvorfor de svarer som de gjør, f.eks. når de sier om de trives eller ikke - hva gjør at de trives eller ikke? Tiltak for kvalitetsutvikling med disse prøvene og undersøkelsene som grunnlag, kan bomme, med mindre alle elevene i hver klasse samarbeides med tett for å kunne gi råd til hvordan akkurat de kan lære og trives bedre på skolen.

At elever svarer på nasjonale prøver og undersøkelser om hvordan de har det, er ikke å sikre elevmedvirkning i kvalitetsvurderingen- og utviklingen. For å sikre elevers rett til å uttale seg og retten til at deres synspunkter tas på alvor i vurderingen av tiltak, må de først få mulighet til å uttale seg om hva de tenker kan gjøres fremover for at skolen kan bli bedre, og hva som er bra og bør fortsette.

FNs barnekomité peker på at begrepet "deltakelse" markerer at det å inkludere barn i en prosess ikke skal være noe forbigående, men utgangspunktet for en aktiv utveksling av synspunkter mellom barn og voksne om utviklingen av politiske linjer, programmer og tiltak i alle sammenhenger som er relevante for barns liv.

Det må legges til rette for at elevene og lærere/skoleledelse/skoleeiere kan snakke og finne gode løsninger sammen. Ved å involvere elevene i arbeidet med å finne ut hva som kan gjøres av tiltak for å bedre læring og trivsel, og evt andre ting som har kommet opp i Elevundersøkelsen, kan hver klasse og skole sette i gang mer effektive tiltak.

Hele klassen må involveres i dette arbeidet. Det er viktig at det ikke gjøres utvalg av grupper, eller at bare elevrådet inkluderes, for da bygger ikke nødvendigvis videre tiltak på kunnskap fra hele elevgruppen. For at tiltak skal være mest mulig treffsikre for alle elevene, må alle elevene sees på som viktige ressurser i utviklingsarbeidet. Og det er kanskje nettopp de elevene som ellers ikke sitter i sånne utvalg, som det er ekstra viktig å inkludere og få til å kjenne på at de har en viktig rolle på skolen sin.

- **Vi håper at utvalget anbefaler og presiserer viktigheten av å inkludere HELE klassen når det drives kvalitetsutvikling ute på skolene.**

FF anbefaler her Verktøyheftet Trygt i klassen, bygd på svar fra mange elever og utviklet i samarbeid med elever og fagfolk. Heftet har mange verktøy til hvordan jobbe med dette (se særlig del 4: "Verktøy for samarbeid", s.54-67):

<https://forandringsfabrikken.no/verktoy-trygt-i-klassen-2020/>

c) Elever trenger nok og forståelig informasjon

Elever har rett til å uttale seg om kvaliteten på skolen og hvordan den kan bli bedre, på meningsfulle måter.

Når elever skal uttale seg, enten alene eller i gruppearbeid hvor elevene jobber med ideer til de viktigste endringene som kan gjøres: 1) i klassen, 2) et fag, og 3) på skolen - er det avgjørende at elevene får nok og forståelig informasjon om:

1. hva de skal gi råd om
2. hvorfor læreren/skoleledelsen/skoleeier ber om råd
3. hva som vil skje etter at de har gitt råd
4. tilbakemeldinger i etterkant, om hva som vil prøves ut av det elevene har foreslått

Hvis det er noen fremmedord som brukes på temaet, må det forklares på en forståelig måte som ikke tar vekk det faktiske innholdet.

Når elever får vite hva det de gir råd om skal brukes til, kan det kjennes mye mer som at de blir tatt på alvor, og det blir mer "verdt det" for elever å kjenne etter inni hjertet og hodet og å si ærlig det de mener. Det samme gjelder i etterkant av å ha gitt råd, der elevene får tilbakemeldinger på hva som skal prøves ut av det elevene har foreslått.

- **Vi håper utvalget presiserer viktigheten av forståelig informasjon underveis i samarbeidet med elevene, for å gjøre samarbeidet likeverdig og meningsfullt, når det gjøres kvalitetsutvikling på skolene.**

d) Trygghet i klassen gjør at flere elever svarer ærlig

I starten av skoleåret og jevnt gjennom skoleåret må det prioriteres at klassen gjør bli-kjent-aktiviteter hvor elevene og læreren blir bedre kjent, også på et nivå hvor de snakker med hverandre om følelser, som:

hvordan det kjennes å gå på skolen, hvordan kan man se ut hvis man er lei seg eller sint, hva gjør at det kjennes trygt å gå bort til noen man ikke kjenner så godt osv.

Hvis elever er trygge på læreren og de andre elevene, kan det være enklere å svare ærlig på undersøkelser i et skjema. Hvis elever også får en tydeligere rolle i å være med på å utvikle kvaliteten i skolen, f.eks. ved at klassene på hver

skole er med å gi råd til sin lærer og skoleledelsen, er trygghet også avgjørende for at flere elever skal få til å svare ærlig og ha lyst til å bidra med å gjøre skolen bedre for andre.

- **Vi håper utvalget derfor tydeliggjør viktigheten av trygghet, som grunnlag for å få til gode dialoger mellom elever og lærere og skoleledelsen, for å få til kvalitetsutvikling som kan skape ekte endring ute i klasserommene.**

FF anbefaler her Verktøyheftet Trygt i klassen, bygd på svar fra mange elever og utviklet i samarbeid med elever og fagfolk. Heftet har mange verktøy til hvordan jobbe med dette (se særlig del 2 og 3: "Verktøy for trygghet" (s.20-35) og "Verktøy for varme og følelser" (s.38-51):

<https://forandringsfabrikken.no/verktoy-trygt-i-klassen-2020/>

Et av de mest brukte verktøyene her er "Timen LIVET". Etter fagutviklingsarbeid med skoler ble det utviklet et eget verktøyhefte for Timen LIVET som beskriver konkret hvordan klasser kan jobbe med å sette ord på følelser og tanker:

<https://forandringsfabrikken.no/verktoy-timen-livet-2019/>

e) Lærere og studenter må få praktiske verktøy og støttes til å bli trygge

For å inkludere elevene, trengs det voksne som er trygge på å prøve ut ulike måter å inkludere elevene i kvalitetsvurdering- og utvikling. Studenter og fagfolk i skolen i dag må få tilgang på helt konkrete, praktiske og kreative verktøy som kan engasjere så mange elever som mulig i klassen.

Å bruke slike verktøy er ferdigheter de må få mulighet til å lære og prøve ut mens de studerer. Det kan lage trygghet, sånn at når de kommer ut i arbeid, kan de lettere bruke engasjerende verktøy som sikrer meningsfull elevmedvirkning for enda flere elever, også de som ikke ellers engasjerer seg i elevråd og andre utvalg.

Trygghet mellom elevene og læreren er helt avgjørende (som forklart på s.3 i innspillet), for å ha best mulig grunnlag for å involvere elevene i kvalitetsutviklingsarbeidet. Derfor bør studenter på lærer- og PPU-studiet også få prøvd ut konkrete, praktiske verktøy de kan bruke sammen med elevene for å lage trygghet i klassen. I tillegg til å gjøre det tryggere for elever, kan slike praktiske verktøy lage trygghet som gjør det lettere for læreren å gjennomføre slike aktiviteter med klassen sin.

- **Vi håper utvalget kommer med anbefalinger om at det legges til rette for at lærerstudenter får øvd på ulike praktiske verktøy for å**

involvere elevene i å vurdere og utvikle skolehverdagen, og verktøy for å lage trygghet i klassen

- **Vi håper også utvalget kommer med anbefalinger et nytt kvalitetsvurderings- og utviklingssystem som legger til rette for at fagfolk i skolen lettere kan ta i bruk ulike praktiske verktøy for å engasjere elevene i kvalitetsvurderingen- og utviklingen**

FF anbefaler her Verktøyheftet Trygt i klassen, bygd på svar fra mange elever og utviklet i samarbeid med elever og fagfolk. Heftet har mange verktøy til hvordan jobbe med dette (se særlig del 2, 3 og 4: "Verktøy for trygghet" (s.20-35), "Verktøy for varme og følelser" (s.38-51) og "Verktøy for samarbeid" (s.54-67): <https://forandringsfabrikken.no/verktoy-trygt-i-klassen-2020/>

LYKKE TIL VIDERE:-)

Vi ønsker utvalget lykke til med det videre arbeidet med hovedinnstillingen! Vi håååper innspillene her, bygd på svar fra elever i undersøkelser i skolen og utviklet i samarbeid med ungdommer, tas med i tenkningen til hvordan et nytt kvalitetsvurdering- og utviklingssystem kan sikre at det blir til mest mulig nytte og fører til reell endring for elevene og lærerne der ute i klasserommene <3

Proffer vil komme med råd til Elevundersøkelsen

På Forandringsfabrikken's sommercamp 2023, vil ungdommer i ulike livssituasjoner møtes, blant annet for å gi innspill til hvordan Elevundersøkelsen kan gjøres for å bli et mest mulig nyttig grunnlag for bruk i kvalitetsvurdering- og utvikling. Vi gleder oss til å dele kloke råd med dere!

Med vennlig hilsen

Skoleproffer i **Forandringsfabrikken** v/ Miriam, Robin, Andriani, Linn, Ole Jakob, Andy, Jennifer, Nora, Aleksander, Therese, Marthine, Adrian, Sofie og Mathea

Fabrikkarbeidere v/ prosjektmedarbeider Leon Bell og juridisk rådgiver Viola Gunvaldsen Breunig